

18. BIENALE ILUSTRACIJ V BRATISLAVI

(7. september – 31. oktober 2001)

Uvod

Do konca oktobra 2001 je bil v Domu kulture v Bratislavi odprt 18. bienale ilustracij. Sodelovalo je 290 ilustratorjev iz 45 držav z 2315 originalnimi deli. Med njimi je mednarodna strokovna žirija izbrala 11 nagrajencev. Velika nagrada je pripadla Francozu **Ericu Battutu**, nagrado zlato jabolko (5) so prejeli: Belorus **Pavel Tatarnikov**, Holanec **Harmen van Straaten**, Japonec **Seiichi Takabe**, Nemka **Katja Gehrmann** in Slovakinja **Jana Kiselova - Sitekova**; plakete (5) pa: Čilenka **Valvidia Barria**, Grkinja **Fotini Stephanidi**, Hrvat **Svetlan Junaković**, Poljakinja **Krystyna Lupka - Sztarballo** in Rusinja **Vera Pavlova**. Častno priznanje je žirija podelila založbi **Bakame** iz Ruande.

Udeležbo slovenskih ilustratorjev: **Daniela Demšarja**, **Jelke Godec-Schmidt**, **Irene Majcen**, **Marjana Mančka**, **Dušana Muca**, **Lile Prap**, **Matjaža Schmida**, **Daše Simčič**, **Alenke Sottler**, **Marije Lucije Stupica** in **Marlenke Stupica** je organizirala ilustratorska sekcija pri Zvezi društev slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLU) v sodelovanju s slovensko sekcijo IBBY. Vredno je pripomniti, da so slovenski avtorji primerljivi z najboljšimi, saj je žirija tudi Slovence omenjala kot najresnejše kandidate za nagrade. Je bil vzrok, da je nismo prejeli, uravnotežena likovna kvaliteta oziroma podobna vsebinska izraznost podob? Nam bo naslednji bienale prinesel tudi nagrado?

Po zaključku dvodnevne mednarodnega simpozija, ki je bil 8. in 9. septembra, se je pričela že 10. delavnica (Workshop)

za ilustratorje iz dežel v razvoju, ki jo finančno omogoča UNESCO.

Ob osrednji ilustratorski razstavi so bili v posebni dvorani Doma kulture predstavljeni še: japonska umetnica **Et-suko Nakatsuji**, dobitnica Grand Prix '99, z impresivno instalacijo s stropa visečih objektov - lutk, skupaj z ilustracijami in grafikami. Sledila sta Andersenova nagradenca 2000 (UNESCO, IBBY): angleški ilustrator **Anthony Browne** in brazilska pisateljica **Ana Maria Machado**. V istem prostoru je bila na ogled tudi zbirka originalnih ilustracij **Noma Concours** iz regionalnega centra UNESCO v Tokiu, in sicer z nagrajenimi azijskimi avtorji.

Tradicionalna je tudi že predstavitev enega od uveljavljenih slovaških slikarjev in ilustratorjev starejše generacije. Albinu Brunovskemu (1997) in Valentinu Hložniku (1999) je letos sledil **Ludovit Fulla**, slikar, grafik in ilustrator, soustanovitelj BIB-a.

Med razstavljenimi zbirko znamk in pisemskih ovojnic, ki jih je doslej založil BIB, je bila razstavljena tudi znamka z ilustracijo **Marije Lucije Stupica** in Andersenove pravljice *Pastirica in dimnikar* in ovojnica z ilustracijo **Marlenke Stupica** iz Andersenove *Palčice*.

Ne samo v BIBIANI (Mednarodna hiša umetnosti za otroke) ampak tudi drugod po mestu so bile zanimive skupinske razstave ilustracij (v prostorih tujih predstavništev, v bankah in drugih razstaviščih). Vseh spremljajočih prireditelj BIB-a naj bi bilo v mestu preko 50.

BIB je spremljal tudi BAB (Bienale animacij), na katerem so bile predstavljene animirane kreacije.

Bienale ilustracij v Bratislavi je s svojim delom znova dokazal veliko vitalnost in strokovnost. S tesnim sodelovanjem s Sejmom knjig za otroke v Bologni (Fiera del Libro per Ragazzi) širi vpliv na področje ilustratorskega ustvarjanja. Če v Bologni žirirani razstavi Fiction in Non Fiction potiska v senco komercialnost sejma s številnimi nekvalitetnimi knjigami, ponuja BIB samo izbrano kvalitetno gradivo.

Vtisi z rastave

(in primerjava med slovenskimi in tujimi ilustratorji)

Abecedna predstavitev ilustratorjev po državah in po imenih v obeh nadstropjih Kulturnega doma omogoča obiskovalcem sistematičen pregled ilustratorske ustvarjalnosti zadnjih dveh let. Ob tem pa se nam zastavlja vprašanje, kako iz tako obsežnega gradiva kot je prikaz svetovne ilustratorske bere zadnjih dveh let, izbrati vodilno ali vodilne likovne smeri. Ali je to mogoče in smiselno? Morda (lahko) najprej poskusimo z umestitvijo naših ilustratorjev v mednarodno ilustratorsko elito in poiščemo podobnosti in razlike med enimi in drugimi. Kot smo že omenili, naši ilustratorji po kvaliteti del zlahka zdržijo primerjavo z ilustratorji drugih dežel. Ponašamo se z nekaj avtorji, ki sodijo v vrh tovrstne likovne umetnosti. Ob tem naj pripomnimo, da so slovenski ilustratorji po značaju del v večini primerov bližji svojim evropskim kolegom kot pa ilustratorjem ameriškega, azijskega in afriškega sveta. Nadalje se zdi, da slovensko ilustracijo še vedno zaznamuje neka zadržanost v sprejemanju likovnih novosti. Tem so npr. bolj naklonjeni Francozi, Danci in Holandci, seveda vsak na svoj način. Ima pa določeno vztrajanje v tradicionalnem pojmovanju ilustracije tudi dobre strani. Gre za dokaj verno sledenje literarni

predlogi in nemalokrat tudi željam tistih, ki jim je ilustracija namenjena. Vrh tega imamo široko paleto ilustratorskega likovnega izražanja, ki je med drugim pogojeno z našim položajem na stičišču kultur. Vidna razlika med slovenskimi in med npr. holandskimi, danskimi ali francoskimi ilustratorji je v tem, da naši ilustratorji le izjemoma tudi pišejo za otroke. Med te izjeme sodita Marjan Manček in Lila Prap. Tako imamo Slovenci le malo pravih slikanic, več pa bogato ilustriranih knjig, ki predstavljajo galerijo slik malega formata.

Kako univerzalna je lahko likovna misel, nam govorijo sorodnosti med slovenskimi in tujimi ilustratorji, ki jih opazamo pri ogledu razstave.

Brazilski ilustrator Nelson Cruz (1957) je v koloritu, po tematem razpoloženju in v perspektivnih rešitvah neverjetno blizu ilustracijam Lenore Marije Lucije Stupica. Estonska ilustratorka Viive Noor (1955) je sorodna Jelki Reichman, Petr Grobler (1959) iz Južne Afrike s tanko črtno risbo na ročno izdelanem papirju spominja na ilustracije akad. kiparke Andrejke Čufer, ki se ukvarja tudi z ilustriranjem in oblikovanjem. Čilenka Valvidia Barria (1978) s svojo fantastično oblikovanim živalskim bitjem spominja na risbe živali arhitektke Netke Sfiligoj. Češki ilustrator Petr Poš (1944) je s svojo risbo, ki je blizu ljudskemu podajanju, soroden našemu Marjanu Mančku. Z Marijo Lucijo Stupica bi lahko primerjali tudi poljsko umetnico Krystyno Lipko Sztarballo (1949), npr. z njenim, v modrino potopljenim, nočnim prizorom. Do določene mere vsebina narekuje likovni izraz, a so sorodnosti vseeno zanimive in kar nenavadne, še posebej, če upoštevamo, da se avtorji med seboj ne poznajo.

Medtem ko so podobe Daniela Demšarja, Dušana Muca, Marije Lucije Stupica in Marlenke Stupica miniaturne slikarske oziroma risarske umetnine z

*Ilustracija Erica Battuta, dobitnika velike nagrade
na 18. bienalu ilustracij v Bratislavi 2001*

*Ilustracija Seiichirō Takabeja, dobitnika nagrade zlato jabolko
na 18. bienalu ilustracij v Bratislavi 2001*

*Ilustracija **Pavla Tatarnikova**, dobitnika nagrade zlato jabolko
na 18. bienalu ilustracij v Bratislavi 2001*

*Ilustracija Svjetlana Junakovića, dobitnika plakete
na 18. bienalu ilustracij v Bratislavi 2001*

*Ilustracija Krystyne Lupka - Sztarballo, dobitnice plakete
na 18. bienalu ilustracij v Bratislavi 2001*

globljo duhovno razsežnostjo, ki je otrok zavestno ne dojema, se po drugi strani ilustracije Lile Prap vežejo na pristrčne otroške zgodbe, ki jih avtorica tudi sama piše, likovno pa udejanja z duhovito, močno, črno obrisano risbo, zapolnjeno z intenzivnimi lokalnimi barvami. Bolj kot našim so njene ilustracije sorodne nekaterim japonskim avtorjem.

O značaju ilustracije na BIB 2001

Celotna razstava BIB-a po besedah njegove sekretarke, umetnostne zgodovinarke mag. Barbare Brathove, nakazuje premik od poetično obarvanih ilustracij na BIB-u '99 k bolj fantastičnemu in mističnemu občutju. Za dela posameznih avtorjev bi to lahko trdili, čeprav se v množici drugačnih izrazov ta značilnost izgublja. Morda bi med ilustracije z mistično obarvano fantastiko lahko šteli dela Belorusa Pavla Tatarnikova (1971), Brazilca Nelsona Cruza (1957), Francoza Erica Battuta (1968), dobitnika letošnjega Grand Prix, iranskih umetnikov Nasrin Khosravi (1950) in Pejmana Rahimi - Zadeha (1969), Litvanke Irene Žviliuviene (1971), Poljakinje Krysstine Lupke: Sztarballo, Rusinje Vere Pavlove (1952) in v Argentini rojenega italijanskega ilustratorja Fabiana Negrina (1963).

Najmočnejše so bile na razstavi BIB 2001 zastopane naslednje države: Iran (19 avtorjev), Japonska (18), Holandija (17), Poljska (17), Slovaška (16), Danska (15), Avstrija (12), Francija, Slovenija in Jugoslavija z 11 razstavljalci..., vendar so nagrade odšle tudi tja, od koder je prišlo manjše število avtorjev, npr. v Belorusijo, Čile, Grčijo, Hrvaško in Nemčijo.

Raznolika v tehnikah, slogu in vsebini je bila iranska ilustracija. Danska in Holandija sta se predstavili z bolj dinamičnimi, pogosto s humorjem prežetimi,

zavestno nelepimi ilustracijami. Japonci ostajajo še naprej inovativni, bogato pripovedni, nekateri tudi slikarski ali vezani na tradicijo. Med poljskimi, češkimi in slovaškimi avtorji so izstopali Slovaki, še posebej Jana Kiselova - Sitekova z nekoliko historično občutenimi slikarskimi ilustracijami na platno z drobnimi linijami in s prefinjenimi strukturami ter Dušan Kallay in Peter Uchnar, ki izvirno združujeta nenavadno bogato fantazijo z realističnim opisovanjem nadrobnosti na izrazito slikarski način.

Dokaj bogato in v primerjavi z BIB '99 tudi bolj kvalitetno je bila zastopana Jugoslavija. Po dramatičnem razpoloženju so izstopale ilustracije Dragana Bosnića (1960), po grotesknem tonu pa Predraga Todorovića.

O simpoziju na BIB 2001

Bienale je spremljal dvodnevni mednarodni simpozij na temi: Penetracija v sodobno ilustracijo za otroke in mladino in Raziskovanje ilustracije s podnaslovom Ilustrator in njegova ilustracija. Za organizacijo je poskrbel prof. Andrej Švec iz Slovaške, moderator pa je bil dr. Wolfgang Schneider iz Nemčije. Obetala so se zelo zanimiva predavanja in razprave, vendar več najavljenih referentov ni prišlo (trije iz Japonske, predstavnik iz Irana in iz Kameruna) pa tudi pri referatih večine predavateljev razgovor ni prav zaživel. Najbolj zagret je bil danski založnik Steffen Larsen, ki je predstavil prvo ilustrirano knjigo Mette Kirsten Bak (1958) *Medved prihaja*. Ob njenih otroško razgibanih in smešnih figurah je poudaril vpliv danske ilustratorske šole oziroma Šole za oblikovanje v Koldingu, ki naj bi imela odločilen vpliv na mlade danske ilustratorje. Predavatelj iz Južne Afrike je v svojem referatu zagovarjal fotorealizem v otroških knjigah. Pravo nasprotje je bil stro-

kovno dognan in z vidnim občudovanjem do umetnice podan referat prof. Andreja Šveca o slovaški ilustratorki Jani Kise-
lovi Sitekovi, dobitnici zlatega jabolka 2001.

Jugoslavijo sta zastopali predavateljici Vesna Lakičević Pavičević, ki je govorila o ilustrirani knjigi Dobroslava Boba Živkovića *Cinderella*, in Dragana Palavestra, ki je predstavila slikarja Dušana Pavlića. Bilo je še nekaj ne preveč odmevnih referatov, nobeden pa ni, kljub vztrajnemu spodbujanju in spraševanju dr. Wolfganga Schneiderja, sprožil pričakovanih razprav. Morda je bila ovira prešibko znanje jezikov (simultano prevajanje je potekalo v nemškem in angleškem jeziku) in so zato vprašanja moderatorja dr. Schneiderja povečini obvisela v zraku. Iz tiskanih referatov, ki so jih organizatorji simpozija obljubili, bomo morda lahko izvedeli več, čeprav bi bila najzanimivejša izmenjava strokovnih mnenj.

Sklep

BIB 2001 morda res nakazuje določen premik ilustracije v smeri fantastike in misticizma, a močan je tudi historicistični trend, nič manj pa ni živa in razgibana nekoliko divja ilustracija sodobnih otroških zgodb. Komaj za vzorec je bilo na BIB-u računalniških ilustracij, ki žirije še niso prepričale, čeprav je poudarila, da v bodoče lahko pričakujemo njihovo naraščanje. Bo to tedaj, ko jih bo sprejela kritika, ali bodo o njej odločali tudi otroci? Od leta 1999 ima BIB poleg mednarodne strokovne žirije tudi otroško žirijo, ki po svoje izbira najljubšega ilustratorja. Leta 1999 je ta izbrala slovensko ilustratorko Alenko Sottler za ilustracije v knjigi *Lena luna* Barbare Gregorič, letos pa holandsko slikarko

Charlotte Demantos. Če povemo, da so Alenko Sottler letos nagradili Japonci za ilustracije v knjigi *Ure kralja Mina* Bine Štampe Žmavc, moramo priznati, da otroci ne izbirajo slabo. Otroška žirija bi lahko odigrala koristno posredno vlogo med umetniki, založniki in vsemi, ki jim je ilustracija blizu. Prav otroška žirija skupaj s strokovnjaki lahko služi kot varovalka pred možno preveliko samovoljo ilustratorjev in preveliko tržno naravnostjo založb, ki lahko krni nujno umetniško svobodo na eni in otroško dojemljivost na drugi strani.

Razstave po mestu

Med številnimi prireditvami po mestu velja posebej omeniti razstavo, ki jo je pripravil Goethejev inštitut v sodelovanju z Mednarodno mladinsko knjižnico v Münchnu (Internationale Kinder- und Jugendbibliothek) z naslovom »Dober dan, dragi sovražnik«, ki naj pri otrocih in odraslih spodbuja tolerantnost in sožitje med ljudmi različnih narodnosti, ver in ras.

V Bibiani je bila do konca septembra odprta tudi izjemno inventivna razstava z naslovom »Misterij spomina«, s številnimi, duhovitimi, tudi trodimenzionalnimi oblikovalskimi rešitvami, kakršne so blizu slovenskemu oblikovalcu in ilustratorju Alojzu Zormanu Fojžu. V isti hiši je sekretariat BIB-a kot spremljevalno razstavo BIB '99 pripravil pregled ilustratorske ustvarjalnosti treh uveljavljenih slovaških ilustratorjev, ki živijo v tujini, pod naslovom: Trije iz enega gnezda: Maja Dušikova (živi v Italiji), Mariana Fedorova (živi v Švici) in Eugen Sopko (živi v Nemčiji).

Bratislava je tudi to jesen živela z BIB-om, BIB pa z Bratislavo in s celotnim ilustratorskim svetom.

NEKAJ MISLI OB SEJMU KNJIG ZA OTROKE (Fiera del Libro per Ragazzi) V BOLOGNI LETA 2000 IN 2001 IN NEKATERE PRIMERJAVE Z BIENALOM ILUSTRACIJ V BRATISLAVI

Sejem knjig za otroke v Bologni in Bienale ilustracij v Bratislavi (BIB) imata poleg sorodnosti, ker gre za prikaz enakega gradiva, nekatere pomembne razlike:

- Vsakoletni pomladanski sejem knjig za otroke v Bologni obsega žirirani razstavi »Fiction« in »Non Fiction«, medtem ko bienalna razstava ilustracij v Bratislavi ne pozna take delitve.
- Na razstavo v Bologni se prijavljajo ilustratorji osebno in so, če jih žirija sprejme, predstavljeni po abecednem redu (ne glede na nacionalno poreklo). V letu 2001 je bilo od 2147 prijavljenih ilustratorjev iz 92 držav izbranih 162 avtorjev iz 39 držav. Na BIB-u so avtorji že od vsega začetka razstavljeni po državah.
- Bolonjski sejem je namenjen v prvi vrsti založbam in njihovim predstavitvam knjig in drugih medijev za otroke (sodelujejo tudi naše založbe). Na stojnicah je poleg kvalitete opaziti tudi dosti cenene bere. BIB pa predstavi javnosti samo od mednarodne strokovne žirije izbrane originalne ilustracije skupaj s knjigami, v katerih so te izšle.

Poleg naštetih razlik opazamo še nekaj drugih posebnosti:

- Razstava v Bologni je vsakoletna predstavitev ilustratorskih dosežkov po svetu, medtem ko je BIB bienalna prireditev.
- V zadnjih letih se je uveljavila naveda, da v Bologni in v Bratislavi osrednjo razstavno prireditev spremljajo pregledi posameznih najpomembnej-

ših avtorjev oz. skupinske razstave ilustratorjev iz posameznih držav. Tako je bila npr. v letu 2001 razstava ilustracij 50 holandskih ilustratorjev (Dutch Oranges) ali v letu 2000 predstavitev 63 italijanskih avtorjev (Matite Italiane) v Bologni.

- V okvir medsebojnih stikov sodi že več kot desetletje trajajoče sodelovanje bolonjskega sejma z japonskim muzejem Ithabashi v Tokiju in večletna povezava BIB-a z Bologno, kar posredno omogoča sodelovanje vseh treh institucij. Prav pretok informacij z rednimi potujočimi razstavami pospešuje globalizacijo tudi v ilustratorski dejavnosti, ki ima za cilj bogatenje likovnega izražanja in prenos tehničnih postopkov ob hkratnem ohranjanju nacionalnih posebnosti. Preko sodelovanja BIB-a z Bologno in Bologne s Tokijem je pred nekaj leti več naših ilustratorjev (Marlenka Stupica, Marija Lucija Stupica, Miroslav Šuput, Daniel Demšar, Mojca Cerjak) gostovalo na Japonskem, letos pa je Alenka Sottler po podobni poti dobila nagrado na Japonskem za ilustracije v knjigi *Ure kralja Mina* Bine Štampe Žmavc. Bolonjska razstava je namreč obiskala 4 japonska mesta. Del razstave bo pozneje prenešen v Chichago, kar naj bi povečalo zanimanje ameriških avtorjev.

V letošnjem in preteklem letu je bilo na sejmu knjig v Bologni opaziti pri žiriji več posluha za ilustratorje, ki se pri delu v večji meri navezujejo na realistično osnovo. Žirija se je posvetila tudi vpraša-

njem o otroku prijaznih oz. razumljivih ilustracijah, hkrati pa avtorje vzpodbujala k še večji svobodi oz. sprostitvi domišljije in poudarjala pomembnost raznolikosti kulturnih izhodišč umetnikov.

Po nekajletni strogi delitvi ilustratorskega gradiva na dve razstavi (Fiction, Non Fiction) se razlike med njima nekoliko zabrisujejo. Tako bi npr. pripovedne ilustracije (Narrative) znotraj »Non Fiction« razstave lahko prenesli tudi v drugo razstavo, kar se je vsaj pri dveh umetnikih tudi zgodilo: dela Belorusa Pavla Tatarnikova in Argentinca Ingpena so se pojavila na obeh mestih.

Specializirana razstava italijanske ilustracije (Mattite Italiane) 2000 v Bologni je razkrila, da je bil eden najbolj inovativnih ilustratorjev v 60. letih Leo Lionni (roj. 1910 na Nizozemskem), ki je dolgo živel in deloval v Ameriki. V italijansko ilustracijo je vnesel posebno oblikovalsko dinamiko in abstraktni likovni izraz. Za italijansko domišljjsko ilustracijo nasploh je po mnenju likovnega kritika Perruccia Gerominia značilna včasih prevelika navezanost na bogato italijansko umetniško tradicijo. Po mnenju nekaterih drugih kritikov pa naj bi bilo prav to nujno in zaželeno, saj pri naša odlične rezultate v »non fiction« ilustraciji, kjer je npr. pri upodabljanju historičnega dogajanja potrebnega veliko znanja (npr. pri imitiranju starih zgodovinskih slogov) ob hkratni sposobnosti za zanimivo in iskrivo podajanje snovi. Za to vrsto ilustracije morda ne pravijo zaman, da velja več kot 1000 besed. Pri utemeljevanju te doktrine so Italijani izjemni mojstri s svetovno uveljavljenimi avtorji, kot so npr.: Giovanni Casseli, Giuliani Fornari in Paolo Donati. Njihova dela se gibljejo na meji med umetnostjo in znanostjo.

Računalnik je posebej na področju domišljjske ilustracije v veliki meri olajšal ilustratorjevo delo, kar opažamo tudi

v Bologni. Žal pa je njena umetniška vrednost pogosto vprašljiva, ker stroj ne premore duha, ki ga zmore v sliko vnesti samo ustvarjalec, ki mu je tehnično orodje le pripomoček za delo.

Letošnja že omenjena razstava 50 umetnikov iz Holandije (Dutch Oranges) na sejmu knjig za otroke v Bologni je pokazala veliko pestrost v izrazih in tehnikah pri še delujočih holandskih ilustratorjih, od najstarejših, kot so npr.: Fiep Westendorp (1916), Mance Post (1925), Dick Bruna (1927) in Friso Hensstra (1928); do srednje generacije, ki jo predstavljajo: Jan Jutte (1954), Annemarie van Haeringen (1959), Harmen van Straaten (1960) in Mario van Brakel (1961); do mlajših, med katere spadajo: Marit Tornquist (1964), Katrien Holland (1964), Yvonne Jagtenberg (1967) in Han Janken (1971). Holandski ilustratorji so igrivi, humoristi in domišljjsko bogati. Pogosto so tudi avtorji teksta.

Ko je strokovna žirija osrednjih razstav bolonjskega sejma izbirala prispelo gradivo, je s posebno pozornostjo obravnavala vlogo različnih kultur, tako pri sami pripovedi kot pri njeni ilustratorski realizaciji. Tudi na BIB-u 2001 je žirija med številnimi raznolikimi in kvalitetnimi japonskimi ilustratorji izbrala in z zlatim jabolkom nagradila Seiichija Takobeja (1950) prav zaradi njegove povezanosti z japonsko tradicijo.

Čeprav je ilustracija pri likovnem eksperimentiranju zaradi namena, da služi predvsem otroku, do določene mere zadržana, poznamo iz 60. let drzne, moderne, tudi povsem abstraktne poskuse. Med avtorje te vrste sodi že omenjeni Leo Lionni, vendar ni bil edini. Današnja umetnost ni več tako naklonjena abstrakciji. Zdi se, da se je nekdanje likovno eksperimentiranje preselilo predvsem v elektronske medije, še posebej na področju videa. Odraž modernih iskanj, namenjenih otrokom, so animirani filmi in stripi. Čas bo pokazal, kam se bo

ustvarjanje za otroke v bodoče prevesilo. Če bodo umetniki pri svojem delu iskreni in odgovorni, ob tem pa dobro informirani, se bodo lahko tudi v bodoče potrjevali s pisano paletto ilustratorskih dosežkov. Nenazadnje zahteva prepričljiva imaginarnost likovnega izraza od

umetnika, da se zna živeti v otroka oz. podoživeti svoje otroštvo. Vendar naj bi ilustracije ne bile namenjene le otrokom. Marsikateri ilustrator bi z enakim veseljem s slikami opremljal tudi knjige za odrasle. Nekoč smo takih pri nas imeli več.

3. Grimm Jakob & Wilhelm: Tjife močič-knjiga, 1998. (Veliki pravljicari).
4. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
5. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
6. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
7. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
8. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
9. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
10. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
11. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
12. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
13. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
14. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
15. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
16. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
17. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
18. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
19. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
20. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.

21. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
22. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
23. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
24. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
25. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
26. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
27. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
28. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
29. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
30. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
31. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
32. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
33. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
34. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
35. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
36. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
37. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
38. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
39. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. I. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.
40. Grimm Jakob & Wilhelm: Rdeča ka-pica. II. Marija Lucija Stupica. Iju-bljana: Prešernova družba, 1999.